

С. Р. ВОДОРЄЗОВА,
молодший науковий співробітник НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РЕПОЗИТАРІЇВ: ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

У статті досліджуються сучасний стан розвитку «відкритої науки» в Україні, питання правового регулювання, фінансування та забезпечення доступу до наукових репозитаріїв. Визначені основні функції наукових репозитаріїв як ключового елементу «відкритої науки».

Ключові слова: відкрита наука, наукові репозитарії, наукова інформація, відкритий доступ (Open Access), доступ до інформації.

Постановка проблеми. Окінавською хартією глобального інформаційного суспільства [1] закріплено, що інформаційно-комунікаційні технології (ІТ) є одним з найбільш важливих факторів, що впливають на формування суспільства ХХІ ст. Їх революційний вплив стосується способу життя людей, їх освіти і роботи, а також взаємодії уряду та громадянського суспільства. ІТ швидко стануть життєво важливим стимулом розвитку світової економіки. Вони також дають можливість усім приватним особам, фірмам і співтовариствам, що займаються підприємницькою діяльністю, більш ефективно і творчо вирішувати економічні та соціальні проблеми.

В умовах глобалізації світу та розвитку України як постіндустріальної держави швидкими темпами формується новий тип суспільства – «інформаційне суспільство». Одними із ключових чинників формування даного суспільства є методи та засоби доступу до інформації.

Аналіз останніх досліджень. Питання щодо розбудови інфраструктури відкритої науки, розвитку, ролі та значення інституційних репозитаріїв розглядалися у роботах таких вітчизняних вчених, як О. М. Бруй, Н. П. Пасмор, К. В. Лобузін, В. І. Ночвай, І. А. Єгорченко, та інших науковців. Проте в цих роботах зазначена проблема висвітлюється фрагментарно, тому подальшого поглибленого аналізу потребує питання правового регулювання репозитарію як ключового елементу «відкритої науки».

Метою статті є дослідження особливостей та сучасного стану розвитку «відкритої науки», зокрема правового регулювання, обслуговування, фінансування та забезпечення доступу до наукових репозитаріїв.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства серед ін-

ших інформаційних середовищ істотні зміни відбуваються у сфері доступу до наукової інформації.

Доступ до наукової інформації є важливою вимогою для успішних досліджень і стимулювання інновацій, а отже, і для формування України як конкурентоспроможної держави. Це включає в себе передачу інформації між науковцями, між науковим середовищем і бізнесом, а також між науковцями і громадськістю.

Необхідність збереження наукової інформації для подальшого її використання актуалізує проблему відкритого, тобто суспільного, глобального, необмеженого доступу через мережу Інтернет до наукових даних.

У цьому аспекті дуже актуальним є формування такого явища, як «відкрита наука», яка може бути рушійним важелем для наукового простору України.

Термін «відкрита наука» не має жодного фіксованого визначення. З одного боку – це було названо «загадковим явищем». З іншого боку – цей термін використовувався для інкапсуляції ряду принципів, спрямованих на сприяння науковому зростанню і його доступу до громадськості. Два впливових соціологи Бенедикт Фечер і Саша Фрізіке створили безліч «шкіл думки», які описують різні інтерпретації цього терміна [2].

За словами Фечера і Фрізіке, «відкрита наука» є парасольковим терміном для різних припущень про розвиток і поширення знань [2]. Метою «відкритої науки» є покращення обміну, передачі та доступу до знань, запровадження відкритого доступу до наукових даних (знань, публікацій тощо).

У 2002 р. Будапештською ініціативою відкритого доступу [3] було запропоновано здійснювати через Інтернет вільний доступ до наукової літератури. Під відкритим доступом у Будапештській ініціативі [3]

розуміються відкриті для всіх публікації в Інтернеті, які можна читати, завантажувати, копіювати, поширювати, роздруковувати, знаходити чи приєднувати до повних текстів відповідних статей, використовувати для складання покажчиків, вводити їх як дані у програмне забезпечення або використовувати для інших законних цілей за відсутності фінансових, правових та технічних перешкод, за винятком тих, які регулюють доступ до власне Інтернету. Єдиним обмеженням на відтворення та поширення публікацій та єдиною умовою копірайту в цій області повинно бути право автора контролювати цілісність своєї роботи та обов'язкові посилання на його ім'я при використанні роботи та її цитуванні.

Після проголошення Будапештської ініціативи відкритого доступу на підставі Статуту ЕСНО (European Cultural Heritage Online), Заяви Бетезда (Bethesda Statement on Open Access Publishing) у 2003 р. було прийнято Берлінську Декларацію про відкритий доступ до наукових та гуманітарних знань [4], метою якої є підтримка розвитку мережі Інтернет як функціонального інструменту глобального розповсюдження наукових знань.

Відкритий доступ (Open Access) визначається як всеохоплююче джерело загальнолюдських знань та культурної спадщини, визнане науковим співтовариством [4].

У зв'язку з цим стає необхідним визначення основних структурних елементів «відкритої науки», компетенції суб'єктів, які є інституціями цього явища, наявність господарських зв'язків та відносин між ними.

Відкрита наука – це ключовий інструмент для стимулювання розвитку науки та інновацій. Для забезпечення економічного зростання і вирішення соціальних проблем ХХІ ст. необхідно оптимізувати поширення й передачу наукових знань серед вищих навчальних закладів, науково-дослідних установ, бібліотек, інноваційних підприємств, державних органів й суспільства в цілому.

Як відмічається, одним із напрямів упровадження «відкритої науки» є створення центрів знань в університетах, удосконалення засобів наукометричного оцінювання діяльності наукових працівників, організація та супровід інституційного репозитарію, що стає певним трендом у формуванні цифрового архіву досягнень як окремого вченого, так і певних галузей, механізмом інтеграції особистих наукових здобутків у світовому інтернет-просторі.

Стратегією розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» [6] передбачено всебічне сприяння створенню відкритого доступу до наукової інформації через розвиток відкритих електронних архівів.

Зупинимося на структурі та правовому регулюванні репозитарію, який є місцем зберігання та обміну науковими знаннями.

Репозитарій характеризується такими рисами:

1) місце в мережі для збору, систематизації, забезпечення збереження і поширення в електронному форматі інтелектуальної продукції установи;

2) електронний архів тривалого накопичення, зберігання і забезпечення відкритого доступу до результатів наукових досліджень кафедр, окремого вченого, студентів;

3) електронне сховище галузевої інформації, що містить великий масив наукових текстів;

4) електронне структуроване середовище, у якому коректно відображається науковий профіль авторів, наукових груп та колективів тощо [5].

Отже, на нашу думку, інституційний репозитарій – засіб збору інтелектуального продукту, метою створення якого є збір наукової інформації в одному віртуальному сховищі, це може включати в себе не тільки академічні тексти, а й публікації та інші об'єкти, що становлять потенційний інтерес і наукову цінність, наприклад: відео, слайд-презентації тощо.

Питання створення єдиного репозитарію академічних текстів на сьогодні є досить актуальним не тільки в Україні. Так, наприклад, у Республіці Білорусь у науковому суспільстві активно ведуться дебати щодо формування робочої групи з питань створення національного репозитарію відкритих наукових даних, а також створення онлайн-ресурсу з відкритими даними про результати діяльності наукових бібліотек.

Ще у 2014–2015 рр. у наказах Міністерства освіти і науки України надавалися визначення репозитарію. Так, відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про конкурсний відбір оригінал-макетів підручників для учнів 4 та 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів» № 1149 від 07.10.2014 р. [7] репозитарій цифрового навчального контенту – це місце, де зберігаються, накопичуються, систематизуються в електронному вигляді продукти інтелектуальної власності наукового, освітнього та методичного призначення та забезпечується довготривалий, постійний і відкритий доступ до них засобами інтернет-технологій. А в наказі Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про конкурсний відбір проектів підручників для учнів загальноосвітніх навчальних закладів» № 1361 від 25.12.2015 р. [8] репозитарій навчальних матеріалів – це місце, де зберігаються, накопичуються, систематизуються в електронному вигляді продукти інтелектуальної власності наукового, освітнього й методичного призначення та забезпечується доступ до них засобами інтернет-технологій.

З метою запровадження в Україні відкритого доступу до наукових даних та знань було затверджено Постановою Кабінету Міністрів України № 541 від 19.07.2017 р. Положення про Національний репозитарій академічних текстів (далі – Положення № 541) [9]. У Положенні № 541 зазначається, що репозитарій – загальнодержавна розподілена електронна база даних, в якій накопичуються, зберігаються і систематизуються академічні тексти. Основною метою Національного репозитарію є сприяння розвитку освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності шляхом поліпшення доступу до академічних текстів та сприяння академічній доброчесності [9].

Національний репозитарій академічних текстів у розумінні Положення № 541 є загальнодержавною розподіленою електронною базою даних, в якій накопичуються, зберігаються і систематизуються академічні тексти. Власником Національного репозитарію академічних текстів є держава в особі Міністерства освіти і науки України, яке, у свою чергу, визначає розпорядника Національного репозитарію. Розпорядником Національного репозитарію, відповідно до Положення № 541, є юридична особа, яка безпосередньо забезпечує функціонування Національного репозитарію відповідно до Положення № 541 та регламенту роботи Національного репозитарію (далі – Регламент).

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України № 1421 від 25.10.2017 р. [10] розпорядником Національного репозитарію визначено Державну наукову установу «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» (далі – УКРІНТЕІ). УКРІНТЕІ є державною установою, що утримується за рахунок коштів державного бюджету і належить до сфери управління Міністерства освіти і науки України, видами діяльності якої, зокрема, є: комп'ютерне програмування; консультування з питань інформатизації; оброблення даних, розміщення інформації на веб-вузлах і пов'язана з ними діяльність; веб-портали [11].

Разом з тим безпосередньо не розкриваються функції репозитарію в будь-яких нормативних актах. На підставі проекту Регламенту роботи Національного репозитарію академічних текстів [12], який на сьогодні знаходиться на стадії обговорення, до функцій Національного репозитарію можна віднести: накопичення, збереження, систематизацію, відтворення, оприлюднення та поширення в електронному форматі передбачених Положенням № 541 та Регламентом академічних текстів та інших даних, які опубліковані в Україні або походять з України; інформаційне забезпечення розвитку освіти, науки та інновацій через безоплатний і вільний доступ до відкритих даних, що містяться у Національному репозитарії; максимально повне представлення ві-

тчизняних академічних текстів у світовому науково-освітньому просторі; формування і надання у користування комплексу аналітичних та прикладних інструментів для роботи з академічними текстами та іншими даними; надання послуг, пов'язаних із аналітичною та експертною обробкою інформації; формування каналів доступу до іноземних баз аналогічних ресурсів наукової та освітньої інформації.

Репозитарій одночасно виступає як інформаційне сховище, яке одночасно поєднує в собі функції бібліотеки і відкритого електронного архіву із зберіганням великої кількості текстів і метаданих та є не тільки зручним засобом роботи, а й важливим елементом у розвитку інтернет-маркетингової політики вузу в цілому і бібліотеки зокрема, оскільки формування і розвиток репозитаріїв тісно пов'язані з онлайнним майбутнім науки [5].

У той же час серед окремих функцій репозитарію, які відмічається науковцями, можливо виокремити ті, що пов'язані з метою створення та місцем в науковому середовищі:

- 1) відкритості і оперативності доступу до наукових досліджень вчених України;
- 2) отримання наукової галузевої інформації та знань для подальшого використання їх у науково-практичній діяльності;
- 3) цитування статей із відповідних журналів за допомогою посилання на уніфіковані ідентифікатори ORCID та Researcher ID, які є, по суті, складовою рейтингу вченого [5].

В інших правових джерелах, у роботах науковців відображаються додаткові функції, якими також можливо доповнити компетенцію репозитарію:

- довгострокова цінність – полягає у внесенні до репозитарію матеріалів, які не публікуються комерційно, так звана «сіра література», зазвичай складається з технічних звітів, матеріалів для конференцій тощо;
- зберігання інтелектуальної продукції;
- підвищення рейтингу наукових установ та організацій.

Як відмічається науковцями, унікальність репозитарію пов'язана з тим, що роботи, розміщені в ньому, стають більш відомими науковому співтовариству, ніж представлені виключно в якомусь одному виданні.

Таким чином, основним завданням, яке вирішує репозитарій, у першу чергу є довгострокове збереження наукової інформації без будь-яких хронологічних обмежень й забезпечення вільного, відкритого доступу до неї користувача. Крім того, додатково можна виділити такі функції репозитарію, як: довідково-інформаційну та освітню.

Підсумково можливо сформулювати такий перелік функцій репозитарію:

- збір та зберігання наукової інформації;
- відкритість і доступність до наукових матеріалів;
- довідково-інформаційна;
- освітня.

Але постають проблеми правового регулювання, формування, обслуговування, фінансування та забезпечення доступу до репозитаріїв.

У Європейському Союзі питання фінансового забезпечення відкритого доступу вирішується за допомогою двох моделей, які забезпечують безкоштовний доступ, використання і повторне використання для читачів в Інтернеті, – це моделі так званого «золотого» відкритого доступу та «зеленого» відкритого доступу. Сутність цих моделей полягає в такому:

- «золотий» відкритий доступ (публікація з відкритим доступом) – оплата витрат на публікацію переноситься з читачів (за допомогою підписки) на авторів. Ці витрати зазвичай покриваються університетом або дослідною установою, де виконуються дослідження, або фінансуються агентствами, що сприяють реалізації конкретного дослідження;

- «зелений» відкритий доступ (самоархівування) – опублікована стаття або рецензований рукопис архівується дослідником в онлайн-сховищі до або після його публікації, доступ до цієї статті стає відкритим через певний час, так званий «період ембарго», щоб передплатники зберігали додаткову вигоду [13].

Усе більше число дослідних фондів і університетів по всьому світу вимагає від дослідників відкритого доступу до фінансованих державою результатів досліджень. Багато видавців відреагували на інституційні мандати, дозволивши самоархівування рукописів, прийнятих для публікації. Станом на 2012 р. близько 20 % всіх наукових статей доступні у формі відкритого доступу, 60 % з яких слідує за «зеленою» моделлю. Деякі видавці пропонують «гібридні журнали», які містять не тільки статті, оплачені автором (і які читач може тому отримати безкоштовно), але також статті, доступні тільки передплатникам або з оплатою за перегляд [13].

Політика відкритого доступу не впливає на свободу автора вибирати, публікувати чи ні свої наукові дослідження. Дана політика також не втручається в патентування або інші форми комерційної експлуатації. Рішення про те, чи слід патентувати і комерційно використовувати результати досліджень, зазвичай приймається до публікації. Відкритий доступ до журнальних статей можливий лише за умови згоди дослідника на її опублікування [13].

Однією із важливих проблем, що гальмує в Україні процес впровадження концепції «відкритої науки», є відсутність чіткого механізму, закріпленого на державному рівні, фінансового, зокрема податкового,

механізму підтримки політики відкритого доступу до науки.

Як зазначалося, з метою реалізації політики «відкритої науки» в Україні було затверджено Положення про Національний репозитарій академічних текстів [9], але в даному Положенні не достатньо висвітлені питання фінансового забезпечення.

У проекті Регламенту [12] на сьогодні запропоновано поділити академічні тексти Національного репозитарію за режимами доступу на:

- академічні тексти з вільним (відкритим) доступом;
- академічні тексти з обмеженим доступом.

Обмеження доступу визначається автором академічного тексту або видавництвом (засновником) наукового видання, що розповсюджується за підпискою, зі встановленням строку обмеженого доступу та обсягу тексту для оприлюднення.

Можна погодитись із зазначеною пропозицією поділити академічні тексти Національного репозитарію за режимами доступу за аналогією «золотого» відкритого доступу та «зеленого» відкритого доступу. Однак, на нашу думку, беручи до уваги, що розпорядником Національного репозитарію академічних текстів визначено УКРІНТЕІ, що утримується за рахунок бюджетних коштів, для вирішення питання фінансової підтримки необхідним є розглянути можливість застосування ендавмент-фонду.

У зарубіжних країнах ендавмент-фонди визначають як форму довгострокового залучення і використання коштів на певні цілі, зазвичай суспільно значущі. Ендавмент-фонд створюється за рахунок добровільних пожертвувань та складається із двох частин: з основної частини, що є недоторканною та інвестується у фінансові активи і є гарантією наявності грошових коштів у майбутньому, і доходів від основної суми ендавменту [14].

Варто зазначити, що ендавмент-фонди створюються як форма фінансування вищої освіти. Вітчизняний законодавець у Законі України «Про вищу освіту» [15] наділив заклади вищої освіти правом засновувати сталий фонд (ендавмент) та розпоряджатися доходами від його використання відповідно до умов функціонування сталого фонду, а також отримувати майно, кошти і матеріальні цінності, зокрема будинки, споруди, обладнання, транспортні засоби, від державних органів, органів місцевого самоврядування, юридичних і фізичних осіб, у тому числі як благодійну допомогу. Але, на нашу думку, розглядати ендавмент-фонди як додаткове джерело фінансування репозитаріїв є досить перспективним.

Висновки. Виходячи з викладеного вище, можна зробити висновок, що призначення Національного репозитарію – забезпечення оптимального обміну, максимальної доступності для суспільства наукової

інформації України і світу. Отже, репозитарій повинен забезпечувати доступ до наявної інформації усім користувачам. Але при створенні відкритих сховищ необхідно враховувати вартість довгострокового і сталого збереження інформації. Необхідно передбачити в законодавстві правовий механізм, схожий на викладений у проекті Регламенту [12], і поділити академічні тексти Національного репозитарію за режимами доступу. Однак, на нашу думку, необхідно

проділити увагу питанню фінансового забезпечення шляхом розробки на законодавчому рівні механізму залучення коштів інвесторів, створення ендаумент-фонду як альтернативної форми фінансування на принципах відкритості і доступності та передбачити договірні форми доступу до певної інформації шляхом закріплення відповідних форм примірних договорів. Ці питання потребують додаткового дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Окинавская хартия глобального информационного общества: Хартия, Міжнар. док. від 22.07.2000. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_163.
2. Open science. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Open_science (Last accessed: 20.12.2017).
3. Budapest open access initiative. URL: <http://www.budapestopenaccessinitiative.org/translations/russian-translation> (Last accessed: 20.12.2017).
4. Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities. URL: <https://openaccess.mpg.de/Berlin-Declaration> (Last accessed: 20.12.2017).
5. Пасмор Н. П., Шахова С. А. Унікальність інституційних репозитаріїв як складова інтеграції наукових здобутків учених у світову e-science. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/8080/6/Pasmor_214-219.pdf (дата звернення: 22.12.2017).
6. Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України»: розпорядж. Каб. Міністрів України від 23.03.2016 № 219-р. *Офіційний вісник України*. 2016. № 26. Ст. 1047.
7. Про затвердження Положення про конкурсний відбір оригінал-макетів підручників для учнів 4 та 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів: затв. наказом М-ва освіти і науки України від 07.10.2014 № 1149. *Офіційний вісник України*. 2014. № 89. Ст. 2564.
8. Про затвердження Положення про конкурсний відбір проектів підручників для учнів загальноосвітніх навчальних закладів: затв. наказом М-ва освіти і науки України від 25.12.2015 № 1361. *Офіційний вісник України*. 2016. № 8. Ст. 386.
9. Положення про національний репозитарій академічних текстів: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.07.2017 № 541. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/541-2017-%D0%BF> (дата звернення: 19.12.2017).
10. Про розпорядника Національного репозитарію академічних текстів: затв. наказом М-ва освіти і науки України від 25.10.2017 № 1421. URL: <http://old.mon.gov.ua/files/normative/2017-11-07/8240/nmo-1421.pdf> (дата звернення: 20.12.2017).
11. Відомості з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, код ЄДРПОУ 40814998. URL: <https://usr.minjust.gov.ua/ua/freesearch> (дата звернення: 16.12.2017).
12. Проект Регламенту роботи Національного репозитарію академічних текстів. URL: <http://mon.gov.ua/content/reglament-red-11-10-2017.pdf> (дата звернення: 21.12.2017).
13. Communication from the commission to the european parliament, the council, the european economic and social committee and the committee of the regions towards better access to scientific information: boosting the benefits of public investments in research. URL: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1510325217130&uri=C_ELEX:52012DC0401 (Last accessed: 20.12.2017).
14. Білінець М. Ю. Ендаумент-фонд як альтернативне джерело фінансування вищої освіти. *БІЗНЕСІНФОРМ*: міжнар. наук. екон. журн. 2015. № 3. URL: http://business-inform.net/export_pdf/business-inform-2015-3_0-pages-35_39.pdf (дата звернення: 15.12.2017).
15. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 18.12.2017).

REFERENCES

1. Okinavskaya khartiya globalnogo informatsionnogo obshchestva: Khartiya. Mizhnarodniy dokument vid 22.07.2000 r. [Okinawa Charter of the Global Information Society: Charter, International Document dated July 22, 2000]. *zakon2.rada.gov.ua*. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_163 [in Russian].

2. Open science *en.wikipedia.org*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Open_science [in English].
3. Budapest open access initiative *budapestopenaccessinitiative.org*. URL: <http://www.budapestopenaccessinitiative.org/translations/russian-translation> [in English].
4. Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities. *openaccess.mpg.de*. URL: <https://openaccess.mpg.de/Berlin-Declaration> [in English].
5. Pasmor N. P., Shakhova S. A. Unikalnist instytutitsiinykh repozytariiv yak skladova intehratsii naukovykh zdobutkiv uchenykh u svitovu e-science. [The uniqueness of institutional repositories as a component of the integration of scientific achievements of scientists in the world of e-science]. *dspace.nlu.edu.ua*. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/8080/6/Pasmor_214-219.pdf [in Ukrainian].
6. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku bibliotechnoi spravy na period do 2025 roku “Yakisni zminy bibliotek dlia zabezpechennia staloho rozvytku Ukrainy”: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.03.2016 № 219-r. [About the approval of the Strategy for the Development of the Library Case for the Period up to 2025 “Qualitative Changes in Libraries for the Sustainable Development of Ukraine”: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 23, 2016 № 219-p.]. (2016). *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine*, 26. St. 1047 [in Ukrainian]
7. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro konkursnyi vidbir oryhinal-maketiv pidruchnykiv dlia uchniv 4 ta 7 klasiv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv: zatv. nakazom M-va osvity i nauky Ukrainy vid 07.10.2014 № 1149 [About approval of the Regulations on competitive selection of original textbook models for pupils of 4th and 7th forms of general education establishments: Zatv. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 10.07.2014. № 1149]. (2014). *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine*, 89, 2564 [in Ukrainian].
8. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro konkursnyi vidbir proektiv pidruchnykiv dlia uchniv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv: zatv. nakazom M-va osvity i nauky Ukrainy vid 25.12.2015 № 1361. [About the approval of the Regulations on the competitive selection of textbooks for students of general educational institutions: Zatv. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 12/25/2015 № 1361]. (2016). *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine*, 8, 386 [in Ukrainian].
9. Polozhennia pro natsionalnyi repozytarii akademichnykh tekstiv: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 19.07.2017 № 541 [Regulations on the national repository of academic texts: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 07.19.2017 № 541]. *zakon5.rada.gov.ua*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/541-2017-%D0%BF> [in Ukrainian].
10. Pro rozporiadnyka Natsionalnoho repozytarii akademichnykh tekstiv: zatv. nakazom M-va osvity i nauky Ukrainy vid 25.10.2017 № 1421 [About the manager of the National repository of academic texts: Zatv. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated October 25, 2017 № 1421]. *old.mon.gov.ua*. URL: <http://old.mon.gov.ua/files/normative/2017-11-07/8240/nmo-1421.pdf> [in Ukrainian].
11. Vidomosti z Yedynoho derzhavnogo reiestru yurydychnykh osib, fizychnykh osib-pidpriumtsiv ta hromadskykh formuvan, kod YeDRPOU 40814998 [Information from the Unified State Register of Legal Entities, Individuals-Entrepreneurs and Public Formations, the code USREOU 4081499]. *usr.minjust.gov.ua*. URL: <https://usr.minjust.gov.ua/ua/freesearch> [in Ukrainian].
12. Proekt Rehlamentu roboty Natsionalnoho repozytarii akademichnykh tekstiv [Draft Rules of Procedure of the National Academic Writing Repository]. *mon.gov.ua*. URL: <http://mon.gov.ua/content/reglament-red-11-10-2017.pdf> [in Ukrainian].
13. Communication from the commission to the european parliament, the council, the european economic and social committee and the committee of the regions towards better access to scientific information: boosting the benefits of public investments in research. *eur-lex.europa.eu*. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1510325217130&uri=CELEX:52012DC0401> [in English].
14. Bilinets M. Yu. Endaument-fond yak alternatyvne dzherelo finansuvannia vyshchoi osvity. *BIZNESINFORM: mizh nar. Nauk. ekonomichniy zhurnal*, 2015, № 3 [Endowment Fund as an Alternative Source of Higher Education Financing. *BUSINESSINFORM: between members Science economic magazine*, 2015, № 3]. *business-inform.net*. URL: http://business-inform.net/export_pdf/business-inform-2015-3_0-pages-35_39.pdf [in Ukrainian].
15. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 № 1556-VII [About higher education: Law of Ukraine dated 01.07.2014 № 1556-VII]. *zakon5.rada.gov.ua*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [in Ukrainian].

С. Р. ВОДОРЕЗОВА

младший научный сотрудник НИИ правового обеспечения
инновационного развития НАПрН Украины

ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ РЕПОЗИТАРИЕВ: ХОЗЯЙСТВЕННО-ПРАВОВОЙ АСПЕКТ

В статье исследуются современное состояние развития «открытой науки» в Украине, вопросы правового регулирования, финансирования и обеспечения доступа к научным репозитариям. Определены основные функции научных репозитариев как ключевого элемента «открытой науки».

Ключевые слова: открытая наука, научные репозитарии, научная информация, открытый доступ (Open Access), доступ к информации.

S. R. VODORIEZOVA

Junior Research of the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework
for the Innovative Development of National Academy of Law Sciences of Ukraine

LEGAL REGULATION OF REPOSITORIES: THE ECONOMIC LEGAL ASPECTS

Problem setting. Article is devoted to the current state of development of “Open Science” in Ukraine, issues of legal regulation, financing and access to scientific repositories. The basic functions of scientific repositories as the key element of “Open Science” are determined.

In the conditions of globalization of the world and the development of Ukraine as a postindustrial country, a new type of society – “information society” – is rapidly forming. One of the key factors in the formation of this society is the methods and means of access to information.

Target of research. The purpose of this study of the features and the current state of development of “open science”, in particular legal regulation, maintenance, financing and access to scientific repositories.

Analysis of resent researches and publications. Issues concerning the development of the infrastructure of open science, development, role and importance of institutional repositories were considered in the works of such scientists as O. M. Bruy, N. P. Pasmor, K. V. Lobuzin, V. I. Noshvy, I. A. Egorchenko and others. However, in these works, this problem is covered in a fragmentary manner, therefore further in-depth analysis needs a legal regulation of the repository as a key element of “Open Science”.

Article’s main body. In today’s conditions of the development of the information society among other information environments, significant changes take place in the field of access to scientific information.

Access to scientific information is an essential requirement for successful research and stimulation of innovation, and hence for the formation of Ukraine as a competitive country. This includes the transfer of information between scientists, between the scientific society and business, as well as between scientists and the public.

The need to preserve scientific information for further use of it will actualize the problem of open, that is, social, global, unrestricted access through the Internet to scientific data.

In this aspect, the formation of a phenomenon such as “Open Science”, which can be a driving force for the scientific space of Ukraine, is very relevant.

Conclusions and prospects for the development. The appointment of the National Repository - ensuring optimal exchange, maximum availability of scientific information to the public of Ukraine and the world. Therefore, the repository should provide access to available information to all users. However, when creating open repositories it is necessary to take into account the cost of long-term preservation of information.

Keywords: Open Science, scientific repositories, scientific information, Open Access, access to information.